

Två läckor i Munkbrogatan

L2010:3508 (Söderköping 14:1)
Munkbrogatan och Linköpingsgatan
Söderköpings stad och kommun
Östergötlands län

Helén Romedahl

Tekniska och administrativa uppgifter

Fastighet/lokal/område/sträcka	Munkbrogatan
Socken/stad	Söderköping
Kommun	Söderköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	L2010:3508 (RAÄ Söderköping 14:1)
Digitala fastighetskartans blad	64F 8h SO
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH2000
Mätteknik	Manuell inprickning
Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Länsstyrelsens dnr	431-8096-20
Länsstyrelsens handläggare	Tom Carlsson
ÖM dnr	0226/20
ÖM projektnr	001565
Beställare	Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig	SM Entreprenad
Projektledare	Helén Romedahl
Biträdande projektledare	-
Personal	-
Fältarbetstid	2020-06-08
Totalt undersöktes	ca 31 m ²
Fynd	Glas. Fyndfördelat till Östergötlands museum under accessionsnummer C4790
Foto	Digitala
Analyser	-
Grafik	Helén Romedahl
Renritning	Lasse Norr
Grafisk form	Lasse Norr

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

Ur allmänt kartmaterial
ISSN 1403-9273

© Lantmäteriverket MS2008/06551
Rapport 2020:28 © Östergötlands museum

Två läckor i Munkbrogatan

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning.....	5
Syfte och metod.....	8
Resultat	9
Fynd	10
Referenser	10

Omslagsbild: Utsnitt ur 1702 års karta (LMS DIII:1-7) med schakten markerade.

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM
ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

Box 232 • 581 02 Linköping • 013 - 23 03 00 • www.ostergotlandsmuseum.se

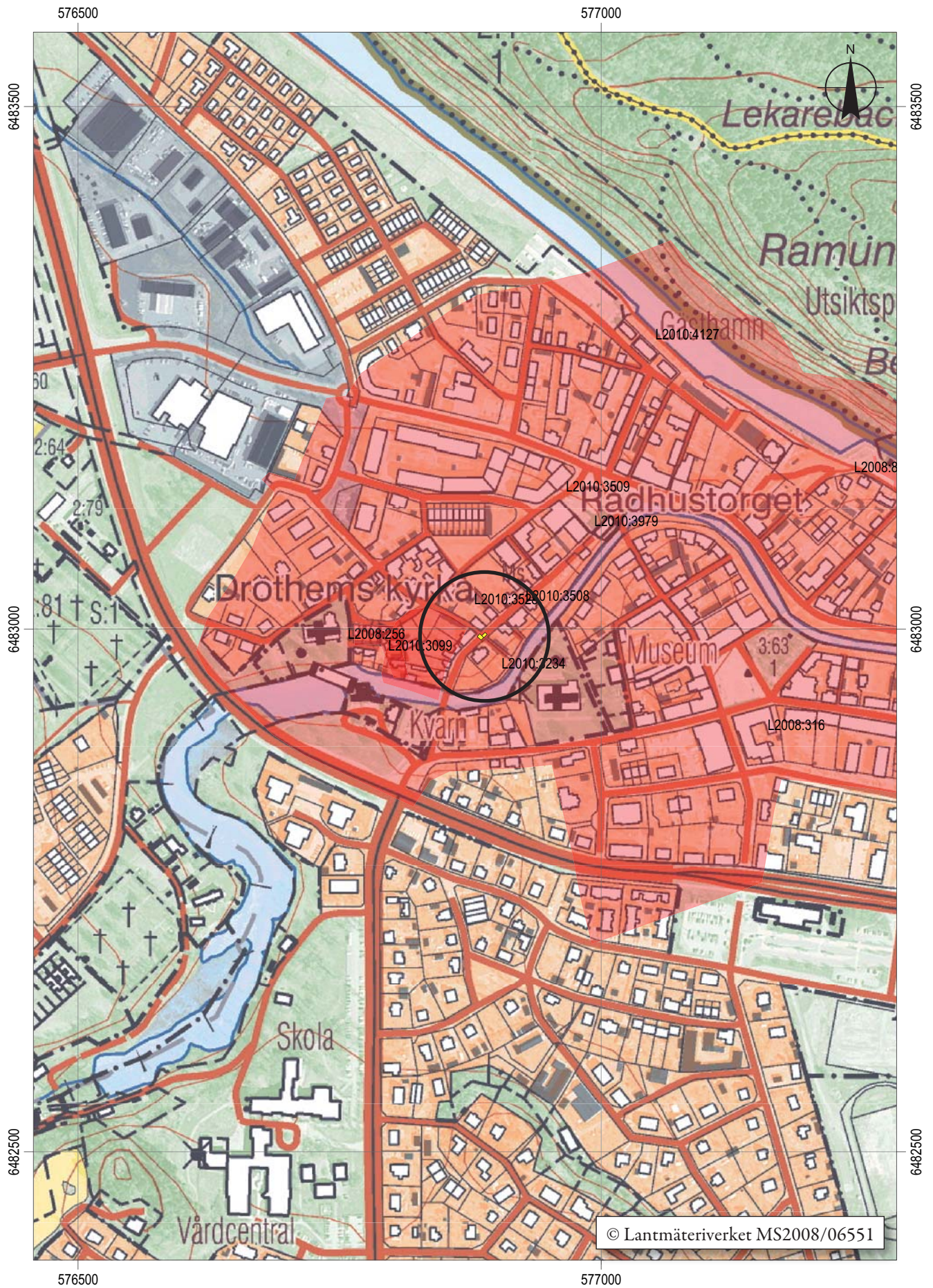
Sammanfattning

Den 8 och den 16 juni 2020 genomförde Östergötlands museum en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning på Munkbrogatan/Linköpingsgatan, i anslutning till kv Munken, inom Söderköpings medeltida och historiska stadsområde, L2010:3508 (RAÄ 14:1). Arbetet utfördes i samband med två vattenläckor i aktuell gata. Schakten grävdes till ett djup om ca 1,8 - 2,0 m. Orörd markhorisont nåddes inte.

Det mesta av schaktens kulturlagervolym visade sig vara utschaktad sedan tidigare genom olika ledningsdragningar. Under nuvarande gatubeläggning och bärlager vidtog, inom en del av schakt 1, dock en kulturlagersekvens med en mäktighet på ca 1,4 m. Här framkom även en fragmentarisk byggnadslämning i form av en syllstensrad samt en träkonstruktion vilken möjligen kan vara någon form av bing. I det andra schaktet syntes fragmentariska rester efter en träbroläggning i form av två kraftiga stockar; en i Munkbrogatan och en i Linköpingsgatan.

Helén Romedahl
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:5 000.

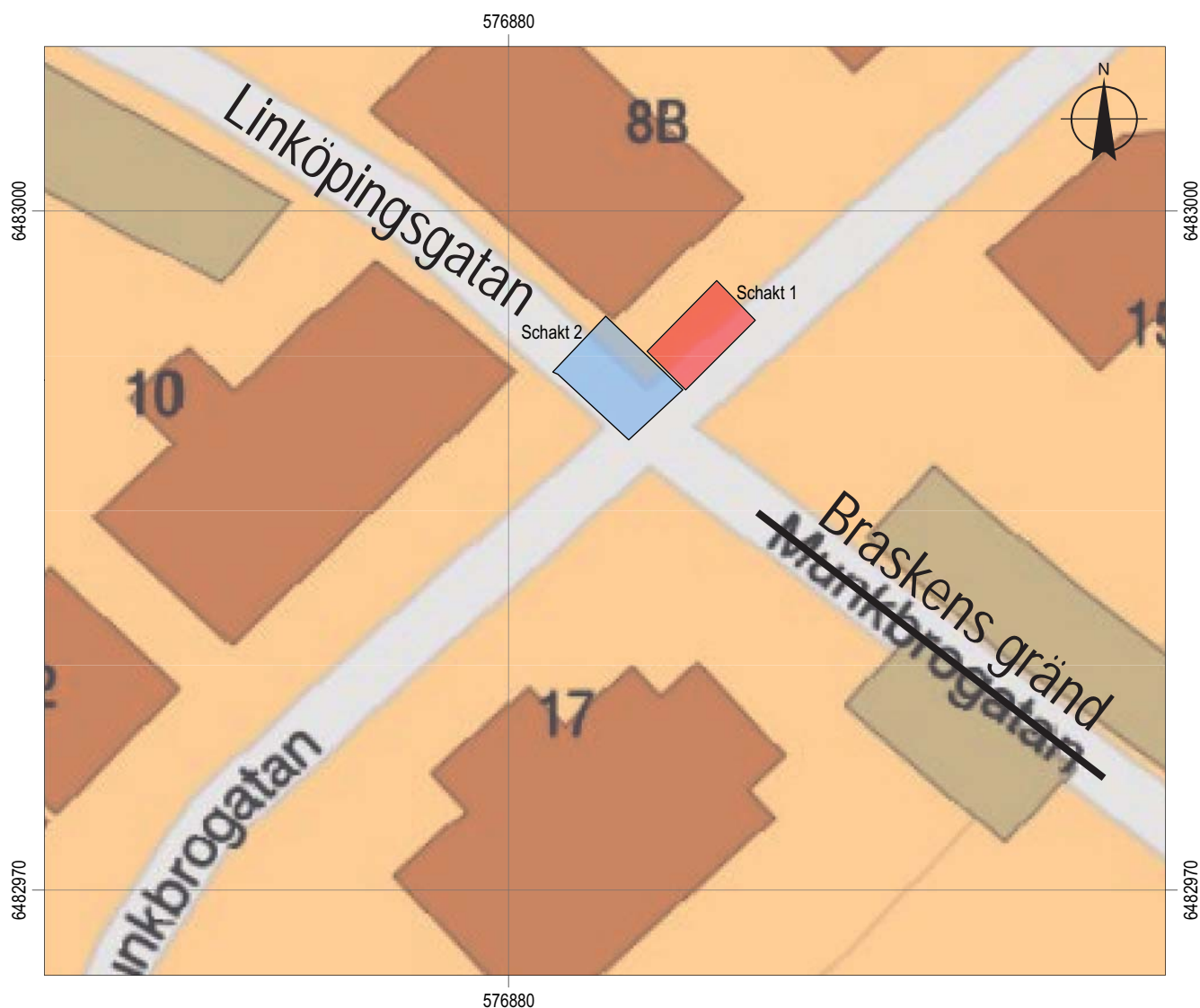
Inledning

Den 8 och 16 juni 2020 genomförde Östergötlands museum en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning på Munkbrogatan/Linköpingsgatan, i anslutning till kv Munken, inom Söderköpings medeltida och historiska stadsområde, L2010:3508 (RAÄ 14:1). Arbetet utfördes i samband med två vattenläckor i aktuell gata. Schakten grävdes till ett djup om ca 1,8 - 2,0 m. Orörd markhorisont nåddes inte.

Det mesta av schaktens kulturlagervolym visade sig vara utschaktad sedan tidigare genom olika ledningsdraineringar. Under nuvarande gatubeläggning och bärlager vidtog, inom en del av schakt 1, dock en

kulturlagersekvens med en mäktighet på ca 1,4 m. Här framkom även en fragmentarisk byggnadslämnning i form av en syllstensrad samt en träkonstruktion vilken möjligen kan vara någon form av bing. I det andra schaktet syntes fragmentariska rester efter en träbroläggning i form av två kraftiga stockar; en i Munkbrogatan och en i Linköpingsgatan.

Arbetet utfördes på uppdrag av Länsstyrelsen Östergötland. För de arkeologiska kostnaderna svarade Söderköpings kommun. Ansvarig för undersökningen och rapportarbetet var undertecknad.

Figur 3. Schaktens placering i Munkbrogatan och Linköpingsgatan. Skala 1:300.

Områdesbeskrivning

Söderköping är känt sedan mitten av 1200-talet i det skriftliga källmaterialet. Redan under 1000-talet fanns bebyggelse på platsen och under 1000-1100-talen fungerade Söderköping sannolikt som en centralort för det omgivande landskapet. Staden växer fram där Storån och Lillån möts och från dessa vattendrag var det möjligt att nå både Östersjön och Östergötlands inland. Det arkeologiska källmaterialet har visat att en tät och regelbunden stadsbebyggelse var under uppbyggnad från tidigt 1200-tal. Gatunätet inom Söderköpings centrala delar har visat sig i stort vara detsamma som idag som under medeltiden, med vissa förskjutningar och den skillnaden att en del mindre gränder försvunnit under årens lopp (Broberg & Hasselmo 1978; Harrison 2012).

Munkbrogatan löper i sydväst-nordöstlig riktning genom den centrala delen av Söderköpings medeltida stadsområde. Det aktuella schaktet var beläget intill korsningen Munkbrogatan/Linköpingsgatan och i anslutning till kv Munken. Munkbrogatans medeltida sträckning sammanfaller med dagens, i sträckningen

mellan Rådhusorget och Linköpingsgatan. Huruvida gatan fortsatt i en bro över Storån är osäkert. Om så varit fallet har denna del av gatan haft en mer nord-sydlig sträckning (Broberg & Hasselmo 1978).

Tidigare arkeologiska undersökningar

Några mindre arkeologiska undersökningar har utförts i aktuell gata. Vid dessa tillfällen har man bl a kunnat konstatera att det ställvis förekommer kulturlager redan på ett djup om 0,3 m under dagens marknivå. Man har även kunnat se att kulturlagertjockleken kan uppgå till 2-3,5 m.

Här nedan följer en sammanställning av de arkeologiska undersökningarna presenterade i kronologisk ordning, se figur 6. Schakten har placerats på en karta som hämtats från Riksantikvarieämbetets söktjänst Fornreg. De färgade fälten i kartans nedre vänstra hörn avser dels fyndplats för 6 stycken runstensfragment (lila polygon L2010:3099) samt ruinen efter franciskanernas konvent (röd polygon L2008:256).

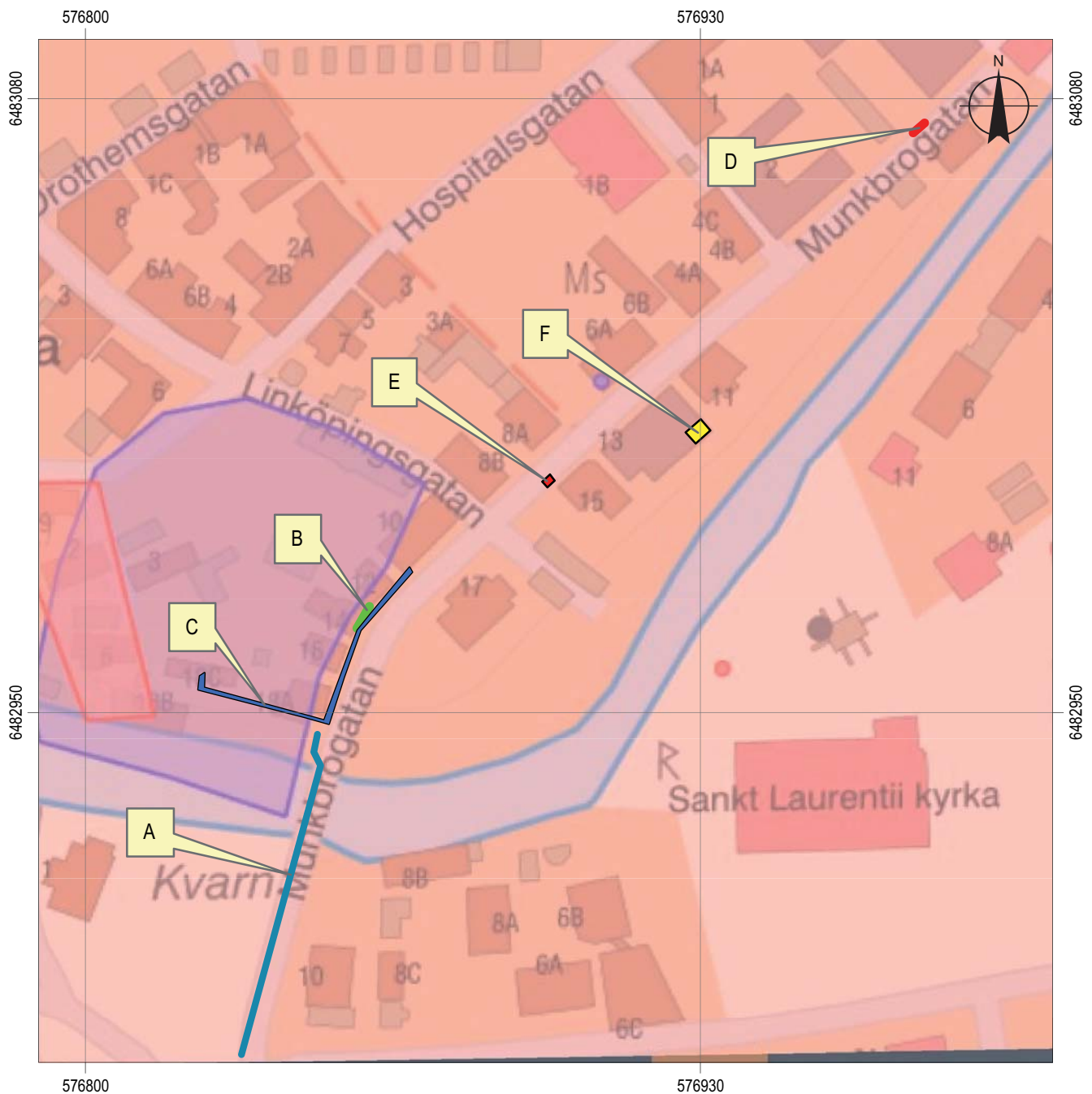
Figur 4. Schakt 1. Foto från sydväst, Helén Romedahl, ÖM.

Figur 5. Schakt 2. Foto från sydöst, Helén Romedahl, ÖM.

År 1987 grävdes totalt 68 m schakt utmed Munkbrogatan och ner till korsningen mot Prästgatan (A). Schaktdjupen var 1,9 - 2,6 m. En stor del av schaktsträckan hade urschaktats i samband med bl a ledningsnedgrävningar. I den etapp där schaktet gick utmed Storån påträffades emellertid, under 2 m tjocka fyllnadsmassor, rester av en kavelbro lagd direkt ovan blåleran (Claréus 1993:4).

År 1990 utförde Östergötlands museum en schaktningsövervakning (B) i gatumark intill kv Klostret 2. Schaktet grävdes till ett djup om 0,6 m. Kulturlagren blev synliga redan på en nivå om 0,1 - 0,2 m under dagens markyta. På ett djup om ca 0,4 - 0,5 m syntes ett brandlager och på 0,6 m djup framträdde ett kulturlager som innehöll rikligt med kol och sot. En anmärkningsvärt stor mängd slagg framkom i detta schakt, nära 7,5 kg, vilket är anmärkningsvärt med tanke på schaktets begränsade storlek (6 x 0,6 m) och djup (0,6 m) (Feldt 1990:2).

Figur 6. Markering av de schaktningsövervakningar som utförts i Munkbrogatan. Skala 1:1300.

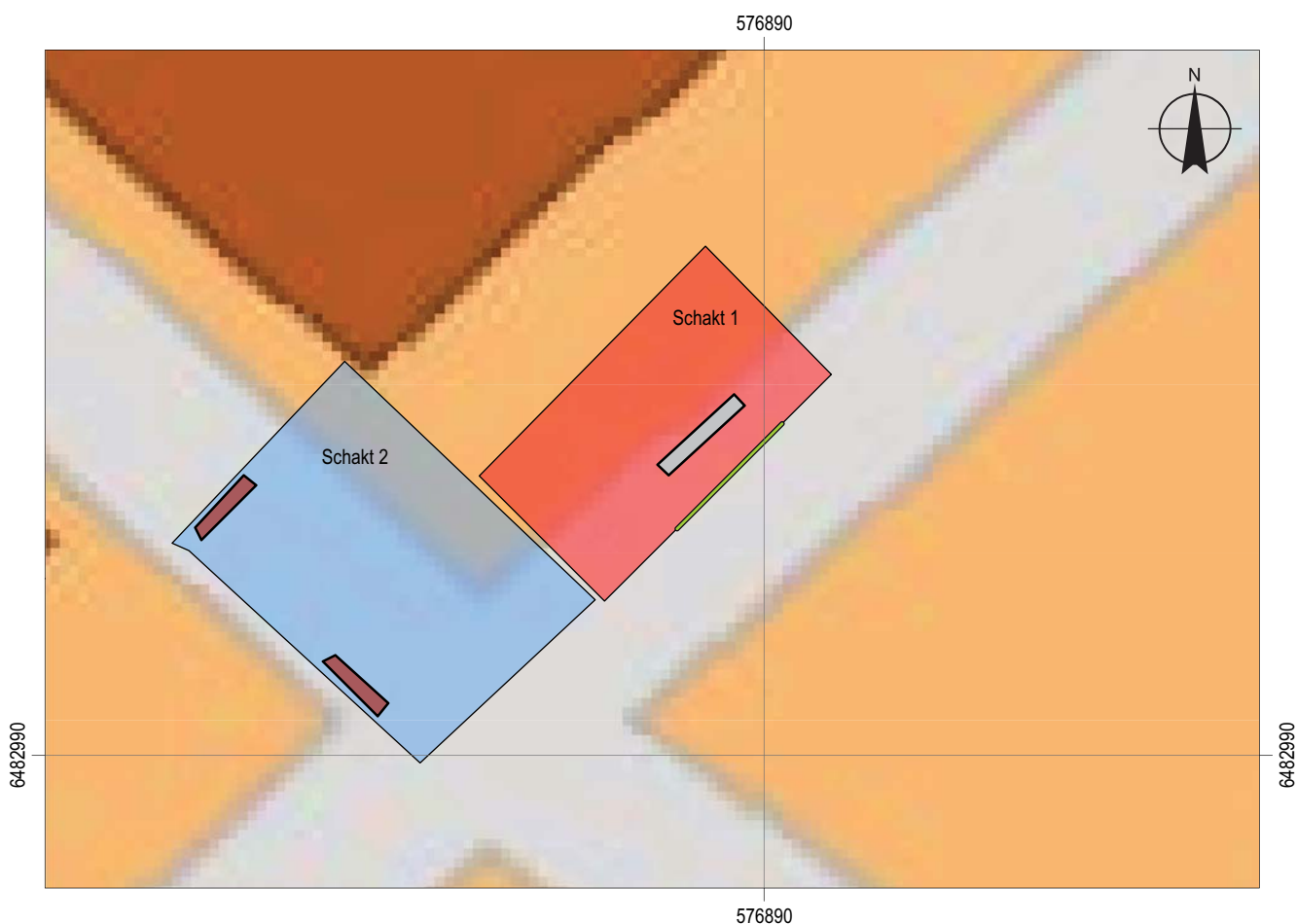
År 1991 och i samband med schaktningar för teleledning utförde Riksantikvarieämbetet en antikvarisk kontroll i bl a Munkbrogatan (C). Schaktdjupet låg endast på 0,3 - 0,4 m och berörde i stort sett bara moderna fyllnadsmassor. På ett par punkter i gatan påträffades dock de medeltida kulturlagren på ett djup om 0,3 m under dagens markyta (Lindgren-Hertz 1991:1).

År 2003 utförde Östergötlands museum, i samband med byte av VA-ledning, en arkeologisk undersökning i Munkbrogatan vid kv Hertigen 2 (D). Schaktet mätte 2 x 7 m och grävdes till ett största djup om 2,5 m. Mer än hälften av kulturlagervolymen var urschaktad sedan tidigare. Under relativt tunna bärlager fanns emellertid en bevarad kulturlagersekvens på ca 2,4 m under dagens markyta. I norra schaktkanten, in mot gården till kv Hertigen 2, observerades en träkonstruktion, som kan tolkas som en avfallsbinge (Ohlsén 2013:4).

Vid en akut vattenläcka på Munkbrogatan 15 utförde Östergötlands museum en antikvarisk kontroll

(E). Schaktet mätte 2,8 x 1,2 m och grävdes till ett djup om 1,55 m. Kulturlager uppträdde här på en nivå om 0,5 m under dagens markyta och fortsatte under det aktuella schaktdjupet. På ca 0,5 m djup fanns ett kraftigt raseringslager med tegel, stenar och murbruk. Detta överlagrade kulturlagren. I schaktbotten påträffades en träkonstruktion i form av tre stockar som låg vinkelrätt mot varandra. Konstruktionen tolkas som syll till ett hus – sannolikt med en medeltida datering. Ett speciellt fynd var ett vackert snidat trästycke (C4378:1) vilket troligen utgjort den övre delen av en stolsrygg. Fyndet låg på ett djup om 1,2 m under markytan (Magnusson 2008:4).

I samband med schaktning för en tillbyggnad till ett hus i kv Lejonet 5 gjorde Östergötlands museum en arkeologisk undersökning (F). På ett djup om 0,5 m fanns ett kraftigt brandlager och i sydöstra delen av schaktet syntes ett murverk av tegel. Konstruktionen tolkades tillhöra en raserad källare (Feldt 2014).

Figur 7. Schakt 1 med den sektion som dokumenterades på ritning och syllstensradens läge. Schakt 2 med ungefärlig placering av de kavelbroar som syntes i det annars urschaktade schaktet. Skala 1:100.

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska undersökningen var i första hand att se till att fornlämningen berördes så lite som möjligt av arbetsföretaget. De fornlämningar som framkom skulle dokumenteras avseende karaktär och omfattning samt om möjligt dateras. Schakt 1 var ca 4,5 m långt och 4 m brett. Schaktdjupet låg på 1,8 m. Då lagerbilden var den samma längs hela schaktets längd upprättades endast en stapelprofil över kulturlagersekvensen i den östra schaktkanten. Byggnadslämningen dokumenterades i plan. Fynd i form av glasskårvar tillvaratogs. Schakt 2 mätte ca 4,5 x 3 m och schaktdjupet uppgick till ca 2 m. Då schaktet var fyllt med vatten och majoriteten av kulturlagervolymen bortschaktad i samband med ledningsdragningar så upprättades ingen sektionsritning här. Dokumentationen utgjordes istället av digitala foton och beskrivning. Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

*Figur 8. Kulturlagersekvensen ut mot Munkbrogatan.
Foto från nordväst, Helén Romedahl, ÖM.*

Figur 9. Syllstensraden i schakt 1. Foto från sydöst, Helén Romedahl, ÖM.

Fynd

Mellan ett par av syllstenarna i schakt 1 fanns fem fragment av ett tunt grönvitt glas, se figur 11. På ett par av skärvorna, som sannolikt utgjort foten till en glasbägare, syns en dekor i form av små ”gropar”.

Referenser

Broberg, B & Hasselmo, M. 1978. Söderköping, Medeltidsstaden 5. Riksantikvarieämbetet och Statens Historiska Museer. Rapport.

Claréus, K. Munkbrogatan, Söderköping stad och kommun. Riksantikvarieämbetet. Byrån för arkeologiska undersökningar. UV Linköping, 1993.

Feldt, A-C. 1990. Arkeologisk förundersökning, kv Klostret 2. Söderköping. Östergötlands museum. Rapport.

Feldt, A-C. 2014. Brandlager och tegel i kv Lejonet. Kv Lejonet 5, Söderköping. Östergötlands museum. Rapport 2014:25.

Harrison, D. 2012. En medeltida storstad. Historien om Söderköping. Stockholm.

Lindgren-Hertz, L. 1991. Antikvarisk kontroll. Munkbrogatan och Trångsundsgränd. Riksantikvarieämbetet. Byrån för arkeologiska undersökningar. Rapport.

Magnusson, M. 2008. Medeltida hus ser dagens ljus. Akutgrävning på Munkbrogatan 15 i Söderköping. Östergötlands museum. Rapport 2008:13.

Ohlsén, M. 2013. Kulturlager i Munkbrogatan, Söderköpings stad och kommun. Östergötlands museum. Rapport 2013:35.

Kartmaterial

Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS)

1702 års karta över Söderköpings stad (akt nr D:1-7)

Figur 11. Glasskärvorna som låg mellan syllstenarna i schakt 1. Foto Lasse Norr, ÖM.

Den 8 och 16 juni 2020 genomförde Östergötlands museum en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning på Munkbrogatan/Linköpingsgatan, i anslutning till kv Munken, inom Söderköpings medeltida och historiska stadsområde, L2010:3508 (RAÄ 14:1). Arbetet utfördes i samband med två vattenläckor i aktuell gata. Schakten grävdes till ett djup om ca 1,8 - 2,0 m. Orörd markhorisont nåddes inte.

Det mesta av schaktens kulturlagervolym visade sig vara utschaktad sedan tidigare genom olika ledningsdragningar. Under nuvarande gatubeläggning och bärlager vidtog, inom en del av schakt 1, dock en kulturlagersekvens med en mäktighet på ca 1,4 m. Här framkom även en fragmentarisk byggnadslämning i form av en syllstensrad samt en träkonstruktion vilken möjligen kan vara någon form av bing. I det andra schaktet syntes fragmentariska rester efter en träbroläggning i form av två kraftiga stockar; en i Munkbrogatan och en i Linköpingsgatan.

ISSN 1403-9273
Rapport 2020:28